

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

ECONOMIC SUBSTANCE AND CLASSIFICATION OF CASH

У статті досліджено класифікаційні ознаки грошових коштів та їхніх еквівалентів, які повинні стати основою інформаційного забезпечення управління високоліквідними активами підприємства, чітко структурувати їх. Показано важливість окремих ознак класифікації для конкретних потреб управління. З'ясовано роль грошових коштів у забезпеченні фінансово-господарської діяльності. Визначено потреби належної організації безперервного і своєчасного обліку операцій з їхнього руху, контролю наявності, збереження та цільового використання грошових коштів. Встановлено, що грошові кошти в господарському процесі виконують функції міри вартості, засобу обміну, утворення скарбів, накопичення капіталу. Показано, що грошові кошти є абсолютно ліквідним активом, здатним легко і швидко перетворюватися в будь-які види матеріальних цінностей. З'ясовано, що основою ефективного функціонування суб'єкта підприємництва є безперервний періодичний рух грошових коштів. Досліджено проблеми, які виникають в організації обліку і контролю грошових коштів із подальшим збереженням динаміки циклів усієї діяльності господарючого суб'єкта.

Ключові слова: грошові кошти, грошові потоки, гроші, грошові кошти та їх еквіваленти, бухгалтерський облік, класифікація, економічна сутність, поняття, структура.

В статье исследованы классификационные признаки денежных средств и их эквива-

лентов, которые должны стать основой информационного обеспечения управления высоколиквидными активами предприятия, четко структурировать их. Показана важность отдельных признаков классификации для конкретных нужд управления. Выяснена роль денежных средств в обеспечении финансово-хозяйственной деятельности. Определены потребности надлежащей организации непрерывного и своевременного учета операций по их движению, контроля наличия, сохранности и целевого использования денежных средств. Установлено, что денежные средства в хозяйственном процессе выполняют функции меры стоимости, средства обмена, образования сбережений, накопления капитала. Показано, что денежные средства являются абсолютно ликвидным активом, способным легко и быстро превращаться в любые виды материальных ценностей. Выяснено, что основой эффективного функционирования субъекта предпринимательства является непрерывное периодическое движение денежных средств. Исследованы проблемы, возникающие в организации учета и контроля денежных средств с последующим сохранением динамики циклов всей деятельности хозяйствующего субъекта.

Ключевые слова: денежные средства, денежные потоки, деньги, денежные средства и их эквиваленты, бухгалтерский учет, классификация, экономическая сущность, понятие, структура.

УДК 657

<https://doi.org/10.32843/infrastruct38-61>

Зінченко О.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Київський національний університет
технологій та дизайну

Приймицька В.О.

студент
Київський національний університет
технологій та дизайну

In the article was investigated the classification features of cash and cash equivalents, which should form the basis of information management of highly liquid assets of the enterprise, clearly structure them. It is shown the importance of individual classification features for specific management needs. The role of cash in providing financial and economic activities has been clarified. The necessities of proper organization of continuous and timely accounting of operations on their movement, control of presence are determined, saving and purposeful use of funds. It is established that the cash in the economic process performs the functions of a measure of value, a means of exchange, the formation of treasures, and the accumulation of capital. Cash has been shown as to be a completely liquid asset, capable of being easily and quickly converted into any kind of tangible assets. It is found that the basis for the effective functioning of the business entity is the continuous periodic cash flow. The problems that arise in the organization of accounting and control of funds with the further preservation of dynamics of cycles of all activity of the economic subject are investigated. The content of the main normative documents and special literature on the topic of the research is analyzed and summarized, the economic essence of the concept of cash for accounting purposes is specified. The essence of the funds has been clarified according to both national and international accounting standards, and approaches to the classification of cash by different characteristics are generalized, which will help to solve the problems of generalization of calculation information depending on the target needs of users. It is established that cash flow is a cash flow that occurs at an enterprise continuously as a result of its economic activity, and cash flow is a flow of money, income and expenditure, in the course of conducting economic activity for a certain period of time. For a more complete disclosure of the concept of cash, it is proposed to distinguish six basic features of classification, which can be supplemented and expanded taking into account the peculiarities and specificity of the enterprise. Differentiation of concepts and deeper study of the essence of cash flow, as well as expansion of the classification adapted to the enterprise will help to deepen the analysis of cash flows, improve their management, which in turn will ensure more efficient functioning of the enterprise.

Key words: cash, cash flows, money, cash and cash equivalents, accounting, classification, economic essence, concepts, structure.

Постановка проблеми. Суттєва роль грошових коштів у забезпеченні фінансово-господарської діяльності потребує належної організації безперервного і своєчасного обліку операцій з їхнього руху, контролю наявності, збереження та цільового використання. Грошові кошти виконують функції міри вартості, засобу обміну, утворення скарбів, накопичення капіталу і є ліквідним активом, здатним абсолютно швидко перетворюватися в інші види активів. Ефективне функціонування суб'єкта підприємництва забезпечується безперервним рухом грошових коштів, як наслідок, в обліковій практиці виникають проблеми, пов'язані

з організацією контролю їх наявності та збереження. Облік грошових коштів та їх еквівалентів є досить регламентованими законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами. Проте розширення форм і видів здійснення розрахунків, властивостей та функцій грошових коштів потребують детального дослідження з метою коректного формування інформаційної бази, основою якої є бухгалтерський облік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем бухгалтерського обліку грошових коштів зробили такі вчені, як: А.Г. Загородній, В.Б. Івашкевич, В.В. Ковальов, В.В. Сопко,

Г.В. Осовська, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин, Й.С. Завадська, І.Є. Давидович, М.В. Мельник, М.І. Кутер, М.П. Любушин, О.В. Єфімова, О.Д. Ларіонов, О.О. Миронова, О.О. Юркевич, П.М. Герасим, П.Я. Хомин, Ф.Ф. Бутинець, Ю. Брігхем, В. Бочаров, І. Бланк, В. Ковальов, С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. Проте, незважаючи на значну кількість напрацювань із цього питання, єдиної теоретичної бази, яка б охоплювала увесь комплекс питань управління грошовими потоками підприємства, не сформовано. Також єдиного однозначного підходу до визначення та тлумачення категорії "грошові потоки" не визначено.

Проведене дослідження свідчить про незначну кількість наукових робіт, присвячених класифікації грошових коштів та їх еквівалентів. Так, питання класифікації грошових коштів відображено у праці В.В. Сопка [6], а проблеми класифікації грошових еквівалентів – у праці О.С. Височан [14]. Проте це питання потребує глибшого дослідження, оскільки науково-обґрунтована класифікація дасть змогу структурувати грошові кошти, які є найліквіднішим активом підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження економічної сутності грошових коштів, виділення суттєвих класифікаційних ознак грошових коштів та їх еквівалентів, формування напрямів удосконалення ефективності використання грошових коштів суб'єктами підприємництва, що має забезпечити вирішення проблем, пов'язаних з організаційно-методичним аспектом їх обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гроші є найдавнішим явищем життя суспільства і відіграють суттєву роль у фінансово-господарській діяльності кожного суб'єкта підприємництва. Незважаючи на пильну увагу науковців, багатоміжне дослідження та значну кількість теоретичних концепцій грошей, сьогодні надати однозначну відповідь на питання, що таке гроші, неможливо.

Щодо визначення суті грошей сучасна світова економічна теорія пропонує декілька принципово різних підходів. Зокрема, М. Фрідман, А. Шварц розглядають гроші як зручний спосіб організації статистичних спостережень і визначають їх як «тимчасове вмістилище купівельної сили». В основу поширеного серед західних економістів підходу покладено теоретичний аналіз функцій грошей, на підставі якого визначаються суть і форми грошей.

Як видно з табл. 1, гроші виконують п'ять функцій. Оскільки гроші виконують роль загального еквівалента, за допомогою грошей порівнюються величини вартості всіх інших товарів, тому з наведених функцій найзначнішою є міра вартості. Гроші виконують цю функцію, оскільки самі є вартістю, але виконують її уявно, тобто як ідеальні гроші. До них прирівнюють величини вартості всіх інших активів. Виконання грошима функції міри вартості передбачає визначення грошової одиниці, яка б була основою для порівняння. Грошовою одиницею в Україні є гривня.

У сучасній західній економічній літературі з названих вище функцій грошей не виділяють функції засобу платежу, оскільки вона є засобом обігу і світових грошей – вони виконують будь-яку функцію. Дослідження свідчить, що в українській економічній літературі єдине твердження сутності грошей відсутнє.

Інформація з табл. 1 ілюструє, що хоча немає єдиного визначення грошей, але переважна кількість українських економістів визнають роль грошей як загального еквівалента. Заслугує уваги визначення грошей, яке наведено в економічній енциклопедії.

Гроші – один із елементів ефективного функціонування будь-якого підприємства. Саме вони проходять економічні, бізнес-відносини та розрахунки, мають відображення в облікових докумен-

Таблиця 1

Функції грошей згідно з класичною економічною теорією

Функції грошей	Характеристика функції грошей
Міра вартості	гроші забезпечують вираження і вимірювання вартості товарів, надаючи їм форму ціни, яка реалізується через взаємодію з масштабом цін. Нині масштаб цін є величиною грошової одиниці цієї країни. Він змінюється стихійно під впливом інфляційних процесів в економіці, що в подальшому впливає на ціноутворення.
Засіб обігу	гроші є посередником у процесі обміну товарів і забезпечують їх обіг. Гроші як засіб обігу втілюють мінову вартість, а саме продавець продає товар і отримує гроші. Цю функцію гроші виконують миттєво. Необхідною умовою виконання грошима цієї функції є те, що рух товарів і грошей має здійснюватися одночасно.
Засіб нагромадження	пов'язано з наявністю повноцінних грошей поза сферою обігу. Гроші затримуються в руках товаровиробників, випадають зі сфери обігу. Цим товаровиробники від різних випадковостей стихійного ринку. Але такі гроші в будь-який час можуть знову повернутися в товарообіг.
Засіб платежу	виявляється у зв'язку з потребою продажу товару і послуг при відкладанні платежу і викликається різницею в часі виробництва і реалізації ряду товарів або ж потребою купівлі товарів за відсутності наявних грошей. У даному випадку продавець є кредитором, а покупець – боржником.
Світові гроші	гроші обслуговують рух вартості в міжнародному економічному обороті і забезпечують реалізацію відносин між країнами. Світові гроші – це комплексна функція яка виконує функції грошей, властиві їм на внутрішньому ринку.

тах, які пов'язані з витратами, доходами, фінансовими результатами і реалізують кінцеву мету економічної діяльності – отримання прибутку.

Гроші є багатофункціональною економічною формою, яка забезпечує облік вартості, обмін, платежі, накопичення вартості і є одним із найважливіших розділів економіки, що сприяє її розвитку. Грошова система, що добре функціонує, сприяє повному використанню потужностей і повній зайнятості. Якщо грошова система не належно функціонує, це може стати причиною різких коливань рівня виробництва, зайнятості та цін в економіці.

В економічній літературі є різні тлумачення поняття «грошові кошти», а саме «гроші», «грошові потоки», «грошові активи», «готівка», «фінансові ресурси», що призводить до неоднозначного розуміння сутності цих понять та зумовлює проблемні питання в бухгалтерському обліку щойно зазначених об'єктів. Насамперед слід розглянути тлумачення поняття «грошові кошти» в літературі та нормативних документах (табл. 2).

Найбільше відповідає потребам бухгалтерського обліку визначення поняття «грошові кошти», яке наведене в п. 10 таблиці 2.

Поняття грошових коштів зазвичай використовують в обліку як доходи і надходження, проте доцільно розглядати таке поняття, як «грошові кошти», не як доходи і надходження, але і як витрати і фінансові результати, оскільки у здійсненні розрахунків одні й ті самі грошові кошти для дебіторів (продавців) трактуються як доходи, а для кредиторів (покупців) – як витрати. У підсумку ці грошові кошти забезпечують визначений фінансовий результат. Щодо економічної сутності грошових коштів можна констатувати, що грошові кошти – це такі визначені сегменти для проведення безготівкових і готівкових розрахунків між суб'єктами підприємства; доходи і надходження, з одного боку, та витрати – з іншого, які забезпечують оптимальне й ефективне функціонування грошово-кредитної системи.

Таблиця 2

Визначення поняття “грошові кошти”

№ з/п	Назва джерела	Визначення поняття
1	Бухгалтерський словник [Текст] / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: Рута, 2001. – 224 с.	Гроші – металеві та/або паперові знаки, що є мірою вартості під час купівлі-продажу і виконують роль загального еквівалента, тобто виражають вартість усіх інших товарів і обмінюються на будь-який з них. Гроші бувають електронні, кредитні, паперові.
2	Глосарій термінів, наведених у МСБОДС	Грошові кошти (cash) – готівка в касі й депозити до запитання (1.6, 2.8, 4.9, 5.5, 6.8, 8.5, 10.7) *
3	Загородній А.Г. Облік і аудит: [термінологічний словник] / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин. – Львів: «Центр Європи», 2011, с. 164.	У господарській практиці назву грошей мають явища, ззовні відмінні одне від одного: одиниці рахунку, в яких визначаються ціни на товари, національні грошові знаки, іноземна валюта, записи на банківських рахунках, кошти, витрачені на придбання цінних паперів, боргові зобов'язання, що використовуються для платежів.
4	Кийосаки Р.Т. Поднимите свой финансовый IQ [Текст] / Р.Т. Кийосаки; пер. с англ. С.Э. Борич. – Минск: Попурри, 2009. – 256 с.	Гроші – це рахунок гри, а мій фінансовий звіт – картка, на якій я записую результати. Виходячи із цього, я можу дійти висновку, наскільки вміло я веду гру.
5	Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств, від 27.06.2006 р.	Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання
6	МСБО 7 (JAS 7) «Звіт про рух грошових коштів»	Стандарт визначає грошові кошти як готівку в касі та депозити до запитання
7	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.
8	Осовська Г.В. економічний словник [Текст] / Г.В. Осовська, О.О. Юркевич, І.С. Завадська. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.	Грошові кошти (англ. monetary assets) – доходи й надходження, що акумулюються у грошовій формі на рахунках підприємств, організацій, установ, домашніх господарств, у банках і використовуються для забезпечення їхніх власних потреб або розміщення у вигляді ресурсів банків.
9	П(С)БО в державному секторі 1 «Подання фінансової звітності», затв. Наказом МФУ 28.12.2009 № 1541.	грошові кошти визначено як готівку, кошти на рахунках в органах Державного казначейства України, у банках та депозити до запитання
10	Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства / С. Остафійчук. Наук. вісник Ужгородського ун-ту. – 2011. – Серія Економіка. Спецвип. 33. Ч. 2. С. 215–220.	Грошові кошти – це готівка в касі підприємства, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які характеризуються абсолютною ліквідністю, тобто можуть у будь-який момент бути використані для здійснення розрахунків, або обміняні на законні платіжні засоби.

Примітка: * Визначення посилання здійснюється на номер стандарту та номер параграфа. Наприклад, посилання “1.6” указує на параграф 6 МСБОДС 1 “Подання фінансових звітів”.

Наведені в чинних нормативних документах визначення поняття «грошові кошти» сформульовані таким чином, що перераховують складники цього поняття, але таке формулювання потребує дослідження та уточнення.

Неоднозначність тлумачення поняття «грошові кошти» та «грошові потоки» наявне в спеціалізованій літературі. Це пов'язано з різноманітними підходами щодо визначення цих категорій. Також відсутній єдиний підхід до ознак і видів класифікації грошових потоків. Значна кількість класифікаційних ознак унеможлиблює розв'язання проблем, і внаслідок цього процес пізнання та ідентифікації явища ускладнюється та виникає непорозуміння з боку користувачів бухгалтерської інформації та осіб, які беруть участь у процесі її підготовки та обробки.

Загалом наведені в чинних нормативних документах визначення «грошові кошти» перераховують складники цього поняття, що є недосконалим та потребує уточнення. Так, С.М. Остафійчук вважає, що, оскільки грошові кошти є абсолютно ліквідними активами, тому до цього поняття не завжди можна віднести абсолютно всі залишки на рахунках у банках, тому що їхня ліквідність може сильно відрізнятись від абсолютної [7, с. 216]. Слушною є думка автора, оскільки не всі кошти на рахунках у банках підприємство може використати в будь-який момент часу. Якщо підприємством відкрито безвідзивний акредитив, хоча ці кошти є його власністю, але використати їх у будь-який момент на власні потреби неможливо, оскільки зобов'язалося перерахувати їх іншому підприємству, на користь якого відкрито цей акредитив. У зв'язку із цим такі кошти не можна вважати абсолютно ліквідними активами підприємства та відносити до грошових коштів. Проте не можна сказати, що до поняття «грошові кошти» слід включати

кошти на поточних рахунках у банківських установах, а кошти на інших рахунках у банках не включати. Зокрема, кошти, що знаходяться на чекових книжках, банківських картках, які також є коштами на інших рахунках у банках, підприємство може використати в будь-який час, тому вони є абсолютно ліквідними і належать до грошових коштів суб'єкта підприємництва. У зв'язку із цим складно визначити склад грошових коштів суб'єкта господарювання на практиці.

Дослідження теоретично-методичних напрацювань економістів свідчить про відсутність єдиного, загальноприйнятого визначення поняття «грошові кошти». Доцільним є таке визначення: грошові кошти є поняттям бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та може бути у формі готівки, коштів на рахунках в банку, депозитів до запитання. Це визначення узагальнює підходи щодо визначення грошових коштів та включає в себе сутність грошових коштів, напрями їх використання та кінцевий результат.

Грошові кошти, які отримує підприємство у результаті своєї діяльності, є грошовим потоком. Грошові надходження мають постійний, динамічний характер, а грошовий потік є безперервним. Поняття «грошовий потік» (Cash flow) включено до фінансової діяльності підприємств з іноземних джерел (таблиця 3). Наукові праці провідних учених-економістів свідчать про значну кількість підходів до трактування грошового потоку як економічної категорії.

Фінансовий потік є рухом ресурсів, під яким розуміється зміна їх кількості, вартості, форми, пропорцій, їх розподіл і перерозподіл між різними суб'єктами економіки. У процесі розподілу прибутку виникає фінансовий потік, пов'язаний з утворенням різних фондів підприємства, виплатою доходу учасникам, матеріальним стимулюванням

Таблиця 3

Аналіз поняття «грошовий потік»

Назва джерела	Визначення поняття
Глосарій термінів, наведених МСБОДС [15]	Грошові потоки (cash flows) – надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів (1.6, 2.8, 3.6, 4.9, 8.5)*
І. Бланк [12, с. 660]	грошові потоки підприємства як «сукупність розподілених за інтервалами періоду часу надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику й ліквідності
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [4]	Потоки грошових коштів як надходження і виплати грошових коштів і еквівалентів грошових коштів
О. Мартякова [9, с. 160], І. Єліфанова [10, с. 248]	Визначаються грошовий потік як різниця між отриманими й виплаченими підприємством грошовими коштами за певний період часу
О. Терещенко [11, с. 125]	грошовий потік характеризується як результат руху грошових коштів підприємства за той чи інший період часу, тобто в загальному вигляді це різниця між надходженнями грошових коштів та їх виплатами за період
Ю. Єрешко [13, с. 40]	Наводиться визначення грошового потоку як обсяг грошових коштів, що отримує або виплачує підприємство протягом звітного або планованого періоду

Примітка: * Визначення посилання здійснюється на номер стандарту та номер параграфа. Наприклад, посилання «1.6» укажує на параграф 6 МСБОДС 1 «Подання фінансових звітів».

працівників. Грошовий потік виникає, коли є витрачання грошових коштів з рахунків підприємства або з каси. Коли підприємство перераховує кошти в оплату отриманої продукції, вартість якої включає повну собівартість товару і прибуток, виникає грошовий потік, еквівалентний ціні товару, і фінансовий потік у сумі прибутку продавця.

Поняття «фінансовий потік» і «грошовий потік» не є тотожними; співвідношення грошових відносин і фінансів як їх частини визначають міру порівнянності фінансового і грошового потоків; зовнішній фінансовий потік щодо підприємства завжди буде викликати рух грошових коштів між контрагентами, у свою чергу, внутрішній фінансовий потік, пов'язаний з формуванням цільових фондів, не супроводжується рухом грошових коштів на рахунках і в касі.

Що стосується літератури з фінансового обліку й українського законодавства в сфері обліку, то тут фігурує таке поняття, як грошові кошти.

Згідно зі стандартом під грошовими коштами розуміють готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Під готівкою в українському законодавстві розуміють валюту України та іноземну валюту у вигляді грошових коштів.

Поняття валюти України визначається як грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет та в інших формах, що перебувають в обігу та є законними платіжними засобами на території України, а також вилученні з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу; кошти, що знаходяться на рахунках, або вносяться у вигляді внесків до банківських та інших кредитно-фінансових установ на території України; платіжні документи та інші цінні папери, виражені у валюті України.

Відповідно до МСФЗ до грошових коштів належить готівка в касі, монети, банкноти, валюта і депозити до запитання, поточні і депозитні рахунки в банках, на використання яких немає обмежень.

Питанням, пов'язаним з управлінням грошовими коштами, є проблеми організації контролю за збереженням та їх використанням.

Слід погодитися з думкою В.В. Сопка, що класифікація грошових коштів є вихідним елементом для організації їх обліку [6, с. 214], оскільки дає змогу їх структурувати відповідно до інформаційних потреб користувачів бухгалтерської інформації. Проте здебільшого науковці звертають увагу на класифікацію грошових потоків, а не грошових коштів. Але грошові потоки є похідними від грошових коштів і характеризують рух останніх у процесі здійснення господарської діяльності підприємства.

Доцільно виділити такі ознаки класифікації грошових коштів, які повною мірою відповідають потребам користувачів бухгалтерської інформації (табл. 4).

У процесі дослідження підходів щодо класифікації грошових потоків можна виокремити такі їх види (табл. 5).

Характеристика видів грошових потоків свідчить про високий ступінь їхнього взаємозв'язку, а саме недостатній обсяг одного виду сприяє скороченню обсягу іншого виду грошового потоку. У системі управління грошовими потоками зазначені їх види є центральним елементом сучасного фінансового менеджменту. Цілями управління грошовими потоками є забезпечення ефективного функціонування, а основним завданням є формування достатнього обсягу грошових коштів відповідно до потреб суб'єкта господарювання.

Порядок відображення грошових розрахунків у бухгалтерському обліку регламентується Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [13].

Таблиця 4

Класифікація грошових коштів для потреб користувачів бухгалтерської інформації

Підходи до класифікації	Характеристика
За формою існування	Готівкові та безготівкові грошові кошти, де готівковими грошовими коштами є грошові кошти в касі, безготівковими – грошові кошти на рахунках у банках та електронні гроші.
За видом валюти	Класифікація грошових коштів за видами валют має суттєве значення для управління залишком грошових коштів, оскільки дає змогу керівництву оперативно реагувати на зміну курсів іноземних валют відносно національної валюти.
За місцем зберігання	Грошові кошти в касі, грошові кошти на рахунках у банках, електронні гроші (залишки на депозитних платіжних картках та кошти на рахунках платіжних систем в Інтернеті). Ця класифікаційна ознака є суттєвою під час проведення інвентаризації грошових коштів. У П(с)БО 13 «Фінансові інструменти» одним із компонентів фінансових активів є грошові кошти, необмежені для використання. Як відомо, напрями використання грошових коштів можуть обмежуватися, якщо вони надходять на підприємство як цільове фінансування та цільові надходження (субсидії, надходження з бюджету та цільових фондів, гуманітарна допомога, внески фізичних і юридичних осіб), і тому можуть бути використані лише за призначенням.
За обмеженістю у напрямках використання	Необмежені у використанні це грошові кошти, якими підприємство може розпоряджатися без обмежень для ведення господарської діяльності. Обмежені у використанні – грошові кошти, які підприємство може використовувати суворо за певним цільовим призначенням. Грошові кошти обмежені у використанні у Балансі, оскільки вони не можуть у будь-яку мить бути використані для розрахунків, а мають бути використані на конкретно визначені цілі.

Види класифікації грошових коштів

Класифікація грошових коштів за видами	Характеристика
За масштабом обслуговування господарського процесу	грошовий потік по підприємству загалом; грошовий потік за окремими структурними підрозділами; грошовий потік за окремими господарськими операціями
за видами господарської діяльності	грошовий потік від операційної діяльності; грошовий потік від інвестиційної діяльності; грошовий потік від фінансової діяльності
за напрямом руху коштів	позитивний (вхідний) грошовий потік; негативний (вихідний) грошовий потік
за методом обчислення обсягу	за методом обчислення обсягу (валовий грошовий потік); чистий грошовий потік; вільний грошовий потік

Незважаючи на вдосконалення системи організації обліку грошових коштів в Україні, є проблема неузгодженості національних положень із міжнародними стандартами, зокрема: відмінність у трактуванні поняття «грошові кошти»; за тотожності у тлумаченні відмінність самих категорій «рух грошових коштів» у національних положеннях та «грошові потоки» – у міжнародних; розбіжності в ідентифікації потоків грошових коштів за видами діяльності (наприклад, віднесення грошових потоків, що виникають від податків на прибуток, до певного виду діяльності; розбіжності у відображенні сплачених та отриманих дивідендів та відсотків); неузгодженість норм і правил щодо складання фінансової звітності з руху грошових коштів.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у пошуку нових методів, механізмів та форм удосконалення системи організації бухгалтерського обліку грошових коштів в Україні. Адаптація національних положень до міжнародних стандартів сприятиме значному покращенню організаційно-методичного аспекту обліку грошових коштів, знизить ризики помилок і забезпечить підвищення ефективності діяльності підприємств.

Висновки з проведеного дослідження. Діяльність суб'єктів підприємництва залежить від належної організації обліку грошових коштів, оскільки основу розрахунків становлять операції, пов'язані з рухом грошових коштів. Проблеми обліку грошових коштів та їх вирішення є актуальними, адже від достовірності та оперативності обліку залежить уся фінансова діяльність підприємства. Побудова належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів передбачає правильність здійснення та відображення всіх етапів їхнього руху, починаючи з нормативно-правових вимог, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в регістрах і завершуючи складанням звітності. Реалізація стратегії науково-обґрунтованого управління грошовими коштами є відправною точкою успішності функціонування підприємств. Для визначення сутності поняття грошових коштів доцільно виокремити шість основних ознак класифікації. Проте

зазначена класифікація може доповнюватися та розширюватися, враховуючи особливості та специфіку діяльності підприємства. Розмежування понять та глибше дослідження сутності грошового потоку, а також розширення класифікації, адаптованої для підприємства, дасть змогу поглибити аналітику руху грошових коштів, покращить рівень управління ними та забезпечить ефективне функціонування суб'єкта підприємництва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 02.12.2019).
2. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 7. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 02.12.2019).
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://www.uazakon.com/document/fpart34/idx34446.htm> (дата звернення: 02.12.2019).
4. МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення: 02.12.2019).
5. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні. Затв. Постановою Правління НБУ від 29.12.2017 № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 02.12.2019).
6. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник / В. Сопко, В. Завгородній. Київ : КНЕУ, 2004. 411 с.
7. Остафійчук С.М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства. Наук. вісник Ужгородського ун-ту. 2011. Серія Економіка. Спецвип. 33. Ч. 2. С. 215–220.
8. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 р. URL: <http://uazakon.com/big/text892/pg1.htm> (дата звернення: 02.12.2019).
9. Мартякова О.В. Грошові потоки в системі управління фінансово-господарською діяльністю підпри-

емства. Наукові праці. Донецьк, 2007. Вип. 32(126): Серія: Економічна. С. 158–162.

10. Єпіфанова І.Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія. Матеріали II Міжн. наук.-практ. конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні». Вінниця, 2013. С. 247–249.

11. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібник / О.О. Терещенко. Київ : КНЕУ, 2003. 554 с.

12. Бланк І.А. Управление денежными потоками. 2-е изд., перероб. и доп. Киев : Ника-Центр, 2007. 752 с.

13. Єрешко Ю.О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії. Формування ринкових відносин в Україні. Київ, 2011. № 4(119). С. 39–43.

14. Височан О.С. Облік і контроль грошових коштів та їх еквівалентів: теорія, методика, організація : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / О.С. Височан. Київ, 2009. 24 с.

REFERENCES:

1. Instruction on application of the Plan of accounts of accounting of assets, capital, liabilities and business transactions of enterprises and organizations dated 30.11.1999 № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (accessed 02 December 2019).

2. NP(S)BO 1 "General Requirements to the Financial Statements" of 7/02/2013 No. 7. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (accessed 02 December 2019).

3. Plan of accounts of accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations, approved Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 30, 1999, No. 291. URL: <http://www.uazakon.com/document/fpart34/idx34446.htm> (accessed 02 December 2019).

4. International Accounting Standards Account 7 "Report on cash flow movements" dated 01/01/2012 URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (accessed 02 December 2019).

5. On approval of the Regulation on conducting national currency cash transactions in Ukraine. Resolu-

tion of the Board of the National Bank of Ukraine dated 29.12.2017 No. 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (accessed 02 December 2019).

6. Sopko V. V., Zavgorodniy V. P. (2004) *Organizatsia buhgalterskogo obliku, ekonomichnogo kontroly ta analyzy* [Organization of accounting, economic control and analysis]. Kyiv: Universytetska knyga KNEU. (in Ukrainian)

7. Ostafiychuk S. M. (2010) *Ghroshovi koshty ta jikh ekvivalenty yak objekty bukhgalterskogo obliku* [Cash and cash equivalents as objects of accounting]. Uzhgorod: Vydavnytstvo Ghoveryla, pp. 215–220. (in Ukrainian)

8. Guidelines for analysis and evaluation of the financial condition of enterprises from 28.07.2006. URL: <http://uazakon.com/big/text892/pg1.htm> (accessed 02 December 2019).

9. Martyakova O. V. (2007) *Chroshovi potoky v systemi upravlinia finansovo-gospodarskyi dialnistu pidpruemstva* [Cash flows in the system of management of financial and economic activity of the enterprise]. Donetsk: Scientific works, issue 32(126), series: Economic, pp. 158–162. (in Ukrainian)

10. Epifanova I. Yu. (2013). *Vhidni ta vuhidni chroshovi potoky pidpruemstva yak ekonomichna kategoria pidpruemstva* [Incoming and outgoing cash flows of the enterprise as an economic category]. *Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference*, pp. 247–249. (in Ukrainian)

11. Tereshchenko O. O. (2003) *Finansova dialnist sybektiv gospodaryvannya* [Financial activities of business entities]. Kyiv: Universitetska knyga. (in Ukrainian)

12. Blank I. A. (2007) *Upravlenie denegnimi potokami* [Cash Flow Management]. 2nd ed., rev. and enl. Kyev: Nika Center. (in Russian)

13. Yereshko Yu. O. (2011) *Sytnist ghroshovyh potokiv pidpuemstva* [The essence of enterprise cash flows as an economic category – formation of market relations in Ukraine]. Kyiv, № 4(119), pp. 39–43. (in Ukrainian)

14. Vysochan O. S. (2009) *Oblik i kontrol groshovyh koshtiv ta ih eckivalentiv : teoria, metodologiya, organizatsia* [Accounting and control of cash and cash equivalents: theory, methodology, organization]. Kyiv: The dissertation of the candidate of economic sciences. (in Ukrainian)

Zinchenko OlenaCandidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Accounting and Audit
Kiev National University of Technology and Design**Pryemnytska Viktoriya**

Student

Kiev National University of Technology and Design

ECONOMIC SUBSTANCE AND CLASSIFICATION OF CASH

The purpose of the article. The article deals with the issues of economic nature and classification of funds and cash flows of business entities in the current economic conditions. The economic nature and classification of cash for accounting purposes are highlighted. Factors that influence the organization of accounting of cash in the course of business activity are clarified. The theoretical principles of cash accounting are summarized and the basic modern problems of accounting of cash that need to be solved for management needs are identified.

The theoretical aspect of accounting of funds on the basis of the current regulatory legislation is studied. The peculiarities of organization and methods of accounting of cash are investigated. The concept of the object of cash and cash flows for accounting purposes has been clarified.

Methodology. The content of the main normative legal documents and special literature in the field of research is investigated, the essence of the concept of cash arising from business operations is specified. Scientific publications are analyzed and the opinions of scientists on the issues of accounting of cash, in particular, determination of their economic essence and classification for accounting purposes are covered. Problems encountered in organizing cash and cash flow accounting.

The essence of cash by international accounting standards has been clarified, approaches to the classification of cash by different characteristics are generalized, which will help to solve the problems of generalization of information on calculations depending on the target needs of users.

It is advisable to present a general classification of funds in the accounting system in the context of several levels, where the main determinants are informativeness and compliance with the task of management.

Results. The problems of cash accounting and their solution are relevant for economic entities, since their financial activity depends on the reliability and timeliness of accounting. Establishing a proper cash accounting system involves the correct implementation and display of all stages of their movement, starting from regulatory requirements, completing primary documents, generalizing and organizing information in registers and ending with the preparation of reports. The business of an entity depends on the proper organization of accounting for cash, since the basis of economic activity is transactions related to cash flows.

It is established that cash flow is a cash flow that occurs at an enterprise continuously as a result of its economic activity, and cash flow is a flow of money, income and expenditure, in the course of conducting economic activity for a certain period of time.

Topical and important problems of accounting of cash of economic entities, including their accuracy and efficiency in accounting are highlighted.

Practical implications. In order to reveal the economic essence of the concept of cash, it is proposed to distinguish six main features of the classification, which can be supplemented and expanded, taking into account the peculiarities and specificity of the enterprise.

Differentiation of concepts and deeper study of the essence of cash flow, as well as expansion of the classification adapted to the enterprise will help to deepen the analytics of cash flows, will help to improve the level of their management, which will ensure more efficient functioning of the business entity and have a significant impact on the formation and management of management and decision making.

The use of sound accounting techniques will improve the quality and timeliness of information. This will control the condition of cash payments, help reduce the risk of inefficient use of funds and strengthen the financial position and the rational use of funds.

Value/originality. The organizational and methodological aspect of the system of accounting for cash, namely the correctness of their implementation, reflection at all stages of availability and movement, starting from compliance with legal requirements, proper filling of primary documents, generalization and systematization of information in accounting documents, registers and concluding with the reporting.